List 50.

NOVICE

Tečaj XXXVII.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 10. decembra 1879.

Obseg: Kaj so ježice (konoper) in šiške — in čemu se rabijo? — Na lov cvetne zavijavke! — Kako žaganje v dobre gnoj obrniti. — 46. odborova skupščina Matice Slovenske v Ljubljani 29. novembra. (Dal.) — Govor slovenskega poslanca Kluna o vojni postavi. — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Kaj so ježice (konoper) in šiške

in čemu se rabijo?

Vsakemu ste znani hrastova ježica (konoper) in šiška, al marsikomu ni popolno jasno, kako in iz česa ta rastlinska stvar izraste.

Slišal sem večkrat stare ljudí pripovedovati, da ježica (konoper) izraste, ako na praznik Nebohoda dežuje; drugi zopet in celó stari gozdarji so mi trdili, da ježica iz želoda postane, namreč, če takrat, ko želod še raste, večkrat dežuje, se želod razprši in se spremení v ježico.

Al prva kakor druga misel je bôsa, kajti, ako prerežemo ježico, najdemo majhnega črviča v sredi. Kako je tedaj črvič noter prišel, vsaj ga dež v kaplji vode ni v ježico zarinil.

Za nastanek ježic — konopra — imamo se zahvaliti ôsi šiškarici (Cynips quercus calicis), katera s svojo bodalasto stražnjico v dno čaše hrastovega cvetja vbode in po eno jajčice le-sem položi. Na vbodenem kraji začnejo se rastlinski sokovi izbirati, iz rane cediti, potem se zgosté in nabreknejo v zelenkast, bradovici podoben nepravilen izrašček. Ta izrašček je pa v sredini votel in v njej se nahaja ono od ôse šiškarice izleženo jajčice. Iz jajčka se kmalu izvali rumenkasto-beli črviček, kateri sčasoma veči in veči postaja, tedaj tudi večega stanovanja potrebuje, zato se bradovičasti izrašček — in to je ježica — počne debeliti in večkrat tako naraste, da plod, želod, iz skledice čisto porine in ga zaduší, ali pa da ježica z želodom skupaj izrasteta.

Ježica je v početku črno-zelenkasta, zdaj jajčasta, zdaj hrapava ali voglata, sčasoma porumení, in nazadnje postane rujava ter naraste kakor dober oreh debela z neko oljnato mastjo obdana, dokler popolno ne vdrvení in se posuší, a potem odpade.

V odpadli ježici, pokriti z listjem in snegom, prezimí črviček, se v početku spomladi spremení v pupo, potem v ôso, in tako dopolni skoro celo svojo metamorfozo v votlini ježice, iz katere, kakor dovršena ôsa šiškarica, kedar hrast počne cveteti, izletí, da si zopet na opisani način potomcev preskrbí.

Večkrat se zgodí, da ôsa šiškarica tudi v hrastov list, pecelj ali pa v mlado vejico vbode. Takrat na vbodenem kraji šiška izraste, katera je navadno okrogla, v mladosti jako mehka, skoro prozirna, belkasto-zelene barve; na jesen postane pa rujava in čvrsta ter ostane večkrat čez zimo na hrastiču. Ako šiško pogledamo koncem meseca maja, zapazimo na vbodu ljuknico, iz katere je ôsa izletela.

Osa šiškarica (Cynips quercus calicis) je 2 do $2^1/_2$ črti dolgi, črni, krilasti mravlji podobna samo, da ima stražnji del nekoliko veči in bolj okrogli nego njej primerjena mravlja.

Vsaka ôsa ima do 200 jajčkov, zato lahko ravno toliko ježic stvorí, pa vbada najrajše v cvet poletnega hrasta ali doba (Quercus pedunculata), redkeje pa v graden ali črepinjek (Quercus robur).

Čudno je, da so dozdaj samo ôse šiškarice ženskega spola (samíce) našli in nikdar nikoli samcev ali ôs možkega spola. Zatoraj se lahko sodi, da se ona sama oploduje.

Tako narastla ježica, kakor je bilo uže rečeno, v jeseni odpade in se mora za prodaj odmah nabirati, dokler je sneg in listje ne pokrije, potem takoj na solncu posušiti in smeti očistiti. Take ježice potem kupujejo na vagan ali cent uže kupčevalci ali pa strojarji sami.

Ježica ima v sebi mnogo čreslene kisline (Acidum quercitanicum — $C_{54}\ H_{19}\ O_{31}\ HO$), in je iz ježic ali šišk dobljena belo-rumenkasti prah jako trpkega okusa, kisla pa je tako malo, da komaj zasluži ime kisline, toraj se tudi in po pravici kar naravnost čreslovina imenuje.

Rabi se kakor zagoltno zdravilo v notranjih in vnanjih boleznih, zlasti pri krvavitvi.

Največo vrednost pa čreslena kislina zato ima, ker ima lastnost živinsko kožo obvarovati gnjilobe in kožo v usnje spremeniti. Usnjar izdeluje namreč usnje za podplate in črevlje tako-le: Očiščene kože najprej namaka v tekoči vodi tako dolgo, da so jako rahle, potem jih položi v čreslenico. Čreslenica je čreslovnata tekočina, ki jo dobiš, ako zmlete ježice in šiške ali pa tudi hrastovo skorjo v vodi razmočiš. Čez dva ali tri mesece se vzemó kože iz jame ter se na drugo stran položé v novo čreslenico, in to se ponavlja tako dolgo, da je čreslovina kožo skozi in skozi prešinila, kar pri debelih kožah včasih dve leti traja; usnje je tem bolje, čem bolj počasi se je koža navzela čreslovine.

Te za strojarstvo tako važne kisline pa ima ježica najmanj dva- do trikrat toliko, kakor je ima hrastova skorja, zatorej je pa tudi cena ježic mnogo veča, in cena jim še vedno raste, čem več se potrebuje čreslovine in čem bolj se hrastovi gozdi na Ogerskem in

v Slavoniji manjšajo. Sledeči primer naj služi v prepričanje:

V prvih avstrijskih trgovskih mestih se je leta 1830. do 1840. plačevalo za cent ježic 40 gold. 20 kr.,

leta 1841. do 1850. za cent ježic 5 gold. 50 kr. do 9 gold. 45 kr.,

leta 1851. do 1860. za cent ježic 8 gold. 40 kr. do 12 gold. 60 kr., — in sledeča leta jim je cena večkrat narastla za cent na 20 gold. do 25 gold.

Se ve, da se cena ravná tudi po obilnosti pridelka. Ježice namreč ne obrodé vsako leto dobro; navadno je, da ona leta, v kojih je mnogo želoda, je tudi dosti ježic, ker, da dobro obrodijo, treba je zdravega hrastovega cvetja, in ôs šiškaric tudi ne sme manjkati. V dobrih letinah dobimo na 1 oralu (0·575 HA) hrastovega gozda do 10 vaganov (6·148 HL) ježic, a drugače se jih nabere poprečno na oralu 2 do 3 vagane in 1 vagan dobro posušenih ježic tehta 60 do 65 funtov (33·60 do 36·40 KG).

Domovina ježici je Avstrija, in to so najbolj ogerski, slavonski in hrvaški hrastovi gozdi. Avstrija doprinaša vsako leto poprečno pol milijona centov ježic v srednji vrednosti od 2 do 3 milijone goldinarjev. Slavonija jih v dobrih letinah sama proizvodi 8 milijonov in 400.000 kilogr. (150.000 centov), tedaj se ni čuditi veliki važnosti, kojo ima ježica v denarnem dohodku omenjenih gozdov.

Največ ježic uporabi se Avstriji. Dunaj sam potrebuje do 2 milijona kilogramov ježic, no, in bavarski in virtemberški strojarji jih tudi še zmerom iz Ogerskega izvažajo.

V slavonskih, hrvaških in ogerskih gojzdih je še zdaj navada, da ježice prodajó, ko so še na hrastu zelene; preceni se namreč v gojzdu, koliko vaganov bi jih utegnilo biti, in potem se na dražbi onemu prepusté, ki največ za-nje plača.

Navadno se v to kupčijo čifuti — judje vrivajo in nekateri hudomušni Hrvatje še zdaj trdijo, da, ako čifutu uže na pol mrtvemu na uhó beseda „konoper“ zabrenči, izbudi in ozdravi se isti trenutek od svoje bolezni. Ne vem, je li resnica to ali ne; poskušal še nikoli nisem, al tega sem prepričan, da besedica „konoper“ resnično nekako električno deluje na judovsko uhó.

Poslednjič mi je še omeniti, da ima črešlovina tudi to sosebno lastnost, da se z železnimi okisi spaja v temno vijolčasto ali črno spojino, ki je pod imenom tinte sploh znana. Za napravljanje tinte se pa jemljejo šiške, katere se tudi pri strojbi za jerhovino potrebujejo kakor za črnilo. Šiške se navadno samo v barvariji uporabljajo in pri izdelovanji tankega finega usnja (Saffanleder) z različnimi nježnimi barvami.

Najboljše šiške so turške in levantinske, slabeje so istrijske, katere na hrastu cer imenovanem izrastejo, skoro brez vsake vrednosti so pa one na listu nemških hrastov izraščene.

Šiška ima kakih 25 — 45 odstotkov črešlovine v sebi. Šišk se ne nahaja nikdar v toliki množini kakor ježic.

Janko K. Pihelštajnski,
c. k. šumarski vježbenik.

Na lov cvetne zavijavke!

Cvetna zavijavka, zemljemerka ali zimski pedic (Frostnachtschmetterling, Geometra brumata, Lepidoptera) bolj natančno v 23. listu „Novic“ od 4. junija t. l. opisana, izleze meseca oktobra in novembra po prvem dobrem zmrzlinu, ter se ponoči na drevesnih deblih plodí. To se bode pa izvrševalo na Notranjskem, kjer je milejše podnebje, še celó v prvi polovici meseca decembra, ker se je ta mrčes še le v zadnji polovici novembra po vrtih v obilnem številu prikazal. Ker gosenice tega škodljivca, ako drevó dve ali tri leta močno napadajo, popolno ugonobijo (kar se je tukaj posebno preteklo poletje na večih sadnih vrtih opazovalo), zato je potrebno, da se metulji njeni (katere pa še med kmetovalci malokdo pozna) mladini v šoli pokažejo, kakoršni so v naravi.

Dobiti morejo se edino le ponoči (ker podnevi jih pri najboljši volji najti ni), kedar babice iz zemlje na drevesna debla zlezejo in to v višini 1 do 2 metrov; nahajajo se navadno na severni deblovi strani (babice ne morejo leteti, ker imajo le male nastavke flafutic, in so dobro podobne navadnim muham, katerim bi se flafutice skoraj pri polti odstrigle, — le glave imajo dobro polovico manjše. Manjdeljci v tej meri debla obletavajo in pri oplodbi babic navzdol visé. V tem momentu moči je jih skupaj dobiti in vjeti, sicer se pa babice tudi z velikim trudom kaj težko dobijo zato, ker se njihova temno-sivkasta barva od drevesne skorje skoraj razločiti ne more.

Ako katerega gospodov sokolegov veselí, ta mrčes svoji prirodopisni zbirki prirediti in ga tudi šolski mladini v naravi pokazati, naj, kedar ni ravno prehudo vreme, zvečer prižge svetilnico (laterno) — in to po mraku — ter naj gre na sadni vrt, kjer se odraščena drevesa nahajajo, pa obsvitljuje naj debla od tal do zgoraj navedene višine in z malim trudom jih more veliko naloviti v zato pripravljeno posodico; najbolje za to je škatlja od črtalnikov, katera mora pa se dobro zapirati, sicer mu proti pri špranjah zopet izlezejo.

Kako se ta mrčes zatira, povedal sem pri njegovem opisu v gori navedenem listu „Novic“. Moja današnja opomba velja le onim, kateri bi te metuljke radi v naravi za poduk si preskrbeli in jih porabljevali v napredek ter korist domači sadjereji.

Prem 30. novembra 1879.

M. Rant, národni učitelj.

Gospodarske skušnje.

Kako žaganje v dober gnoj obrniti.

Žaganje je dobra nastelja v hlevih zato, ker gnojnico rado popiva in daje potem gnoj, kateri zemljo rahlja. Če ima gospodar žaganja, da ž njim nastiljati more živini v hlevu, si ž njim prihrani slame. Najbolje je žaganje in slamo skupaj nastiljati, kajti žaganje samo bi premalo gnoja dalo. Tudi za napravo mešanega gnoja (komposta) je žaganje jako dobro in ker ima mnogo kalija v sebi, se prileže posebno senožetim za gnojenje. Za napravo mešanega gnoja je pa treba žaganje z živinskim gnojem mešati, da se potem hitreje razkroji. Tudi priporočajo nekateri izvedenci, njive s težko zemljo kar naravnost z žaganjem gnojiti, katero tako zemljo zeló rahlja in jo zato rodovitnejšo dela. Tudi se dá pepel žaganja za gnoj na njivah dobro porabiti, — se ve da tam, kjer imajo žaganja obilo.

Gospodarske novice.

* *Posebna šola za pletenje košev, jerbasev in cajnic* se je brezplačno odprla letos 3. dne na Dunji. Sprejetih je v to šolo 10 učencev. Umetno košarstvo je postalo dandanes važen del domačega obrtnijstva.

* *Goveja kuga* se tudi na ruskem Poljskem čedalje bolj razširja; zato je ostra zaprtija vseh méj zaukazana, po katerih se iz Rusije more ta pošast zatrositi.

Znanstvene stvari.

46. odborova skupščina Matice Slovenske

v Ljubljani 29. novembra 1879.

(Dalje.)

Na to*) poroča tajnik o važnejših stvaréh tako-le: Slavni odbor! Od zadnje redne odborove seje, to je, 3. aprila t. l. imeli so odborniki v Ljubljani bivajoči zaradi nujnosti sami tri skupščine, pri katerih se je obravnavalo: 1) kako bi se tudi „Matica“ vdeleževala slovesnosti v spomin sreberne poroke Nju Veličanstev. Sklenilo se je, da se bode „Matica“ rada udeležila te slovesnosti in se bode odbor njen enako drugim društvom poklonil c. k. deželnemu predsedniku. To se je zgodilo in „Matica“ je od c. kr. predsedstva v priznanje svoje lojalnosti prejela tudi zahvalno pismo Nj. veličanstva. — Drugi pot so se ljubljanski odborniki sešli o priliki, ko je Matica dobila vabilo iz Zagreba, da bi se udeležila svečanosti P. Preradovičeve. Tudi to se je zgodilo in odbornik g. dr. Poklukar se je k tej svečanosti v Matičinem imenu podal v Zagreb, kjer so se mu pridružili še nekateri Slovenci v Zagrebu bivajoči. — Tretji pot sešli so se ljubljanski odborniki 26. maja v namen, da se določno sklene o nakupu hiše „banke Slovenije“.

Od zadnje odborove seje do danes je k „Matici“ pristopilo 41 novih udov. Odbor jih sprejme. Sem pa tje pa jih je tudi nekoliko odstopilo iz raznoterih vzrokov. Da „Matica“ o času, ko politika veliko koló svetá goni, si vendar pridobiva toliko novih udov, zahvaliti se je tudi nekaterim marljivim gospodom poverjenikom, kateri ne iztirjujejo samo zaostalih dolgov, temuč tudi pridno pridobivajo „Matici“ novih udov.

Želeti je, da bi se po okoliščinah časa in krajev o poverjeništvih marsikaj izpremenilo, zato nasvetujem te-le nove poverjenike:

1) za Trst in njegovo okolico gosp. Gregorija Jereba, tajnika tržaške čitalnice,

2) za dekanijo Kanal v goriški nadškofiji tamkajšnjega dekana gosp. Frančiška Vidica,

3) za Žavec v lavantinski škofiji g. Jos. Širca, trgovca v Žavcu,

4) za Slovengraško dekanijo gosp. dr. Josipa Šuca, župnika v Slovengradcu,

5) za fare senožeško, vremsko in za Razdrto (na Kranjskem) posebnega poverjenika, in sicer gosp. Ign. Okorna, župnika v Senožečah,

6) za Bled in Bohinj g. Jan. Trojarja, nadučitelja v Gradu. (Odbor pritrdi in tajništvu naroči, da naj omenjene gospode naprosi, da bi blagovolili prevzeti poverjeništvo v teh krajih.)

Med spisi, ki jih je „Matica“ ta čas dobila, so bolj važni ti-le:

1) P. Chrisogon Majar pošilja spis „Iz srednje Afrike“.

2) Dr. Iv. Tavčar spis „V Karlovcu“.

3) Gosp. Rutar spis „O Jordanu (Jordanis)“.

4) Gosp. Jak. Žnidaršiš spis „Oko in vid“ (s priloženimi podobami).

5) Dr. Jos. Križan pošilja spis: „Logika“. Vsi ti rokopisi izročajo se odseku za izdavanje knjig.

6) Po odborovem naročilu je g. prof. Maks Pleteršnik prevzel nabrane pôle geografičnih imen za porabo dotičnega spisa „geografičnih imenih na Slovenskem“, katere še dalje nabira od krajev, od katerih mu jih še manjka.

7) Gosp. prof. Šuklje spisuje „zgodovino francoske revolucije“.

8) Gosp. prof. Šuman naznanja, da je svojo slovensko slovnico na podlagi najnovejših naukov Miklošičevih ravno dodelal.

9) Gosp. Iv. Lapajne vpraša: ali ne bi „Matica“ sprejela poslovenjeno g. P. Radičevo knjigo: „Führer für Bad Veldes“.

Sklenilo se je, da popotnikom po Bleškem okraji namenjene hvale vredna knjiga ne ugaja Matičinim namenom.

10) Gosp. Ljud. Tomšič v Zagrebu vpraša: ali se v „Letopis“ sprejemajo tudi dramatična dela, na priliko vesele igre, pripravne za čitalnične odre? Sklenilo se je, mu sporočiti, naj bi se obrnil do „dramatičnega društva“, ki izdaja gledališke igre.

11) Gosp. prof. Hubad vpraša: ali bi Matica za posebno knjigo sprejela „Starožitnosti slovanske“. Določi se, da „celote“ teh spisov Matica sedaj še ne more prevzeti, a posamesni oddelki za „Letopis“ so jej po volji.

12. Sl. generalno riditeljstvo „Slavije“ (banke) v Pragi je z dopisom od 25. maja t. l. „Matici“ poslala 100 gld., ki jih je to domoljubno društvo po tukajšnjem svojem zastopniku g. Hribarju „Matici“ darovala. Lepi dar se je hvaležno sprejel.

13) Gospodje pregledovalci društvenih računov za leto 1878. v dopisu 29. avgusta t. l. potrjujejo, da so pri „Matici“ vse v najlepšem redu našli.

14) Gosp. Jan. Sajè, nadučitelj v Šent-Jerneji, je učiteljsko knjižnico v Krškem vpisal v „Matico“, in prosi nekaj knjig v dar tej knjižnici. — Podelí se jej 19 knjig raznega obsežka.

15) Gosp. Kržišnik, poverjenik (ustanovnik) v Ribnici na Štajarskem, tako tudi gosp. L. Hiti (ustanovnik) prosita, da bi se jima prof. Marnova „Hrvatska slovnica“ poslala. — Peticiji se vstreže in po nasvetu g. Robiča se bode vsled §. 5. društvenih pravil vsem ustanovnikom vrh navadnih Matičinih knjig tudi še poslala „Hrvatska slovnica za Slovence“.

16) Gosp. Jos. Lesar vpraša: ali je vas Sušje zapisana med ustanovnike ali med letnike? — Po natančnem pregledu Matičinih knjig po g. Robiču se določi, da vas Sušje je samo letnik.

17) Bukvovez Leyrer v Mariboru piše, da bi rad Matične knjige dobival v zalogo. Pismo se oddá gospodarskemu odseku.

18) Knjigarna braća Jovanovića v Pančovi vpraša: ali bi se jej Matičine knjige ne pripuščale za 30% rabata. (Izjemno za Pančovo se dovoli 30% rabata.)

Po sklepu odborovem, da naj se nekaterim prošnjikom (šolam, društvom itd.) podaré Matičine knjige, je tajništvo poslalo Matičine knjige v dar, in sicer: a) šolski knjižici v Materiji (18 zvezkov) in b) ljudski knjižnici v Črnicah (21 zvezkov). — Odbor je zahvalna pisma vzel na znanje. (Konec prih.)

*) Dostaviti je poročilu predsednikovemu o letošnjem „letopisu“ še to, da je, kakor vsacemu letniku, tako tudi letošnjemu dodano: „Bibliografija slovenska leta 1879.“, spisuje Iv. Tomšič, — „Poročilo o delovanji Matičinem leta 1879.“, sestavil A. Praprotnik, in pa „Imenik Matičinih udov“.

Slovansko slovstvo.

* Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti v Zagrebu je ravnokar na svitlo dala dve knjigi: ena (letopis akademije) je 49. zvezek „Rada“, — druga pa 11. knjiga „Starin“.

*

„Rad“ obsega sledeče članke: Nacrt naše metrike narodne obzirom na stihove drugih naroda a osobito Slavenâ. Od L. Zime. (Ostatak.) — Povjestnik Ivan Lučić, Trogiranin. Na uspomenu 200-godišnjice smrti njegove. Od dra. Fr. Račkoga. — Putovanja po balkanskom poluotoku XVI. vieka. Od dra. P. Matkovića: I. Felix Petančić i njegov opis puteva u Tursku. — Odpor i buna radi desetine u biskupiji zagrebačkoj u XIV. vieku. Od I. Tkalčića. — Izvodi iz zapisnika jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti.

„Starine“ obsegajo: Popis prodaja dubrovačkih iz XIV. stoljeća — od prof. S. Ljubića. — Izprave XV. vieka iz „crvene knjige“ zagrebačkoga kaptola — od Ivana Tkalčića. — Dopisi izmedju krajiških turskih i hrvatskih častnika — od dra. Franje Račkoga. — Teodosija mniha Hilandarca pohvala svetome Simeunu i Savi — od prof. St. Novakovića. — Physiologus. Слово о кештехь ходештнхь и летештнхь — od prof. St. Novakovića. — Dva crnogorska pisma. Prilog k poznavanju pravnih narodnih običaja — od prof. St. Novakovića. — Vlaško-bugarski liturgijar od godine 1507 u bibliografiji do sad nepoznat — od prof. St. Novakovića.

Političnе stvari.

Govor slovenskega poslanca Kluna

o vojni postavi.

(Po stenografičnem zapisniku.)

Slavna zbornica! O vojni postavi, ki jo pretresamo, govorili so uže odlični možje iz vojnega, gospodarskega, političnega in denarnega stališča tako temeljito in natančno, da bi bilo meni kot nestrokovnjaku o tem oziru težko kaj novega povedati, zato bi bil jaz v zavesti svoje slabosti se besedi odrekel, ako bi me ne silili k besedi nekateri nagibi, in to taki nagibi, ki gorko govoré za postavo, in ki jih tudi nestrokovnjak tako živo čuti, kakor strokovnjak.

In iz teh nagibov, ki po prejšnjih govornikih niso bili dosti natančno povdarjani, hočem jaz govoriti za predloženo nam postavo, in če se pri tem deloma postavim na slovansko stališče, ne morete se temu čuditi, kajti ravno slovanski zastopniki hočejo vsi za vojno postavo glasovati. Nagibi, ki mene silijo, besedo poprijeti, so patriotizem, čast in moč naše ljubljene Avstrije. Prepričan sem namreč, da imajo avstrijski narodi zadosti domoljubja, da jim ta žrtva, ki se od njih terja, ne bo pretežka, da so pa tudi zadosti razumni in da čast Avstrije tako visoko cenijo, da je ne dadó omadeževati ali pahniti v kako nevarnost.

Takrat, ko je še leva (nemško-liberalna) stran te sl. zbornice večino imela in ko se je še očitno trdilo, da se morajo Slovani na steno pritiskati, ni se pozabilo nobeno sredstvo, po katerem bi se moglo Slovanom škodovati. Da bi se pa, ker niso imeli dejanskih dokazov, tako početje pred svetom opravičilo, skušali so Slovane sumiti, da niso zvesti državljani. Tako so Čehe, ki se niso udali sistemi, od katere niso nikake spolnitve svojih pravičnih zahtev pričakovati smeli, zmerjali do najnovejših dni Moskovite, druge Slovane pa panslaviste. In vendar bi se bili tisti, ki jim ni za prazno frazo, ampak za resnico mar, lahko prepričali, da vse to je laž. Ako bi bili oni le nekoliko pregledali avstrijsko zgodovino, videli bi bili, da je zvestoba Slovanov vzvišena nad takim obrekovanjem. (Dobro! dobro! na desni.) Ne v širokoustenji, ampak v dejanji se kaže domoljubje, pravi prijatelj se pokaže o potrebi in nadlogi, in ravno zvestoba avstrijskih Slovanov se je pokazala v takih dnevih tako sijajno, da jih noben avstrijsk narod ne prekosí. (Dobro! na desni.)

Ne bom na dolgo govoril o tistih žalostnih časih, ko so Jugoslovani morali sami bramba biti Avstriji proti napadom divjih Turkov in iz katerih časov so se še do danes ohranile nekatere vojne naredbe, — ne bom govoril o časih, ko so Jugoslovani kot živa ograja branili državo pred Turki, med tem ko so se ravno nemške provincije prepirale za verske prenaredbe, in ko so slabi položaj države porabile zato, da so si izvile koncesij, kar največ je bilo mogoče. Ne bom pravil, koliko so naši predniki tačas pretrpeli, tako, da je še danes našemu ljudstvu Turk strah in groza. Tudi pozneje so Slovani dostikrat sijajno pokazali svojo zvestobo Avstriji, a čemu bi vse to našteval, vsaj Slovani v Avstriji še danes plačujejo največ denarnega in krvnega davka. (Dobro! na desni.) Morda bi celó mi tukaj ne sedeli in ne zborovali, ako bi bili Slovani tako malo zvesti, kakor neki drugi narodi. (Oporekanje na levi — odobravanje na desni.)

To iskreno domoljubje vnelo je tudi enega največih in najmodrejših móž českega naroda do tega, da je rekel, da, če bi Avstrije še ne bilo, morala bi se narediti, in to je rekel ob času, ko se Slovanom v Avstriji ni ravno dobro godilo, ko so se morali tako rekoč še boriti za pravico obstanka in ko se je čedalje bolj širila tendencija, ki jo je pred nekimi leti dosti razumljivo, morebiti prerazumljivo ali vsaj prenaglo izrekel vpliven mož nam nasprotne stranke, rekši: „Če v Avstriji ne moremo gospodovati, potem nam na njej ni nič ležeče“. (Klici od leve strani: Kdo? kje?) To je rekel Kaiserfeld! Gospoda, tako Slovani niso nikdar mislili, pokazali so svoje domoljubje vedno v dnevih nadloge in nevarnosti, in hočejo ga pokazati tudi zdaj, čeravno nevarnost ni še pred durmi, pa utegne vsak čas priti, kakor so nekateri govorniki od naše strani uže povdarjali. Kakor so Slovani do zdaj vse težave voljno pretrpeli, kjer je šlo za blagor države, tako hočejo tudi to žrtvo na svoje rame vzeti zato, ker jo zahteva korist države.

Kakor je uže več naših govornikov povedalo, mi dobro vemo, da nakladamo ljudstvu z vojno postavo veliko breme, vsaj tudi mi poznamo potrebe in nadloge naroda, in tudi mi, kakor nasprotna stranka, imamo gorko željo, da ljudstvu to težko breme olajšamo. Al tudi blagor celote imamo pred očmi, in ker smo celó od merodajne strani izvedeli, da nam svetovni položaj ne obeta dolzega mirú, čemur bo vsak pritrdil, ki pazno pregleduje politične dogodke, potem moramo pač radovoljno pripravljeni biti na denarne in krvne žrtve iz domoljubja, ne pa, da bi s tem skazali vladi kako uljudnost ali jej dali zaupnico, kakor je nek govornik od one (leve) strani trdil; vsaj smo nasproti vladi v istem položaji, kakor ona (leva) stranka; mi hočemo to žrtvo prinašati na ljubo in v korist Avstriji, katera močne armade potrebuje, in to tem bolj, ker si je priklopila še Bosno in Hercegovino, ter je tedaj veča postala.

Iz teh vzrokov bi jaz za vojno postavo glasoval ne samo, dokler je to ministerstvo na krmilu, ampak, vsaj jaz za svojo osebo, pod vsakim drugim ministerstvom.

Če tedaj za to postavo glasujemo, smemo gotovo z večo pravico, ko nasprotna stran, trditi, da tega ne storimo iz strankarskega stališča, in temu bi mogli še pristaviti to, da se s tem nočemo dobrikati ljudstvu, čeravno je tudi nam na ljubezni ljudstva veliko ležeče in nam mora ležeče biti; če bi to hoteli, morali bi svoje predloge še veliko bolj predrugačiti, kakor je to storila una stran in morali še radikalnejše predloge staviti, ko

nasprotna stran, mnoge predloge, ki so ljudstvu bolj priljubljeni, ko ta. Mi pa se držimo načela, da tam, kjer gre za občno korist, morajo želje posamesnih vtihniti, in se pri tem zanašamo na razumnost naših volilcev, ki dobro vedó, kaj je mogoče in kaj ni mogoče. Tudi jaz mislim, da bi se dalo pri vojaštvu nekaj prihraniti, in jaz upam, da bo vlada to tudi storila, kakor jej priporoča naša resolucija, čeravno tega govornik od one (leve) strani noče verjeti. To, kar je po okoliščinah včasi mogoče, zna po druzih okoliščinah celó nemogoče postati, pa kar je le včasih mogoče, se ne sme za stalno in brezpogojno tirjati, ker tako zahtevanje znalo bi pogubno biti.

S takim sklepom bi mi zašli na krivo pot, ki bi znala v pogubo peljati Avstrijo.

Mogočna Avstrija, to je bil tisti izrek, ki se nam je vedno nasproti stavil, kedar smo zahtevali federalizem ali avtonomijo, s tem izrekom so pobijali, in ne brez vspeha, naše težnje. Reklo se je, da federalisti skrbé le za svoje koristi, vsak za svojo deželo na škodo države, centralizem pa da se borí za moč celokupne države. Zdaj pa vam dajemo jasen, dejansk dokaz, da mi hočemo mogočno Avstrijo, ker dovolimo državi sredstva za njeno moč brez ozira na posamezne dežele, in glej, zdaj na enkrat je ona (leva) stran umolknila, in nič več ne povdarja moči in veljave Avstrije! (oho! na levi), centralisti se na enkrat ustavljajo. Zato prašam: Kdo hoče mogočno Avstrijo, ali avtonomisti, ki jej dovolijo sredstva za to, ali centralisti, ki jej ta sredstva jemljejo?!

Kdor hoče cilj, mora hoteti tudi sredstva, da se ta cilj doseže, (dobro! na desni) in kdor v resnici hoče mogočno Avstrijo, jej ne more odrekati sredstev za to (močne armade). Ali hočemo mar misliti, da so bile le prazne pene vse tiste deklamacije o velikosti in veljavi Avstrije, ki so se slišale na oni (levi) strani o priliki adresne debate?

Posebno mi Jugoslovani hočemo mogočno Avstrijo, da nas bo branila pred nenasitljivimi sosedi (Lahi), o katerih je nek govornik naše (desne) stranke uže včeraj govoril, in pred katerimi posebno naši okraji na jadranskem morji niso varni. In čeravno se nam Slovencem v Avstriji ne godí posebno dobro (veselost na desni), vendar si ne želimo priti v tlačlanstvo tujim zmagovalcem, da bi z nami ravnali samovoljno po izreku „vae victis“ (gorjé premaganim!).

Reklo se mi bo, da imajo tudi nasprotniki postave le državni blagor pred očmi, in res so nekateri govorniki nasprotne strani povdarjali, da pri tem vprašanji ne gre za strankarsko stališče. Pa iz besedí in dejanj smemo sklepati na misli in namene, in potem nam bo težko verjeti, da nasprotje v tej zadevi ne izvira iz strankarstva. Pri vseh shodih in dogovorih nasprotne stranke, kolikor izvemo iz časnikov, ki jim menda smemo verjeti (oporekanje in smeh na levi), — povdarjalo se je vedno le strankarsko stališče. Tako je prinesla na pr. „Neue freie Presse“, ki je menda o tem podučena, 23. novembra članek, iz katerega bom z dovoljenjem gosp. predsednika nekaj stavkov bral (bere): „die Verfassungspartei strebt nach Einigkeit in der Wehrfrage und sie scheint uns auf gutem Wege nach diesem Ziele zu sein“; tedaj ne gre za korist in moč države, ampak za edinost stranke (živahna veselost na levi), in nadalje se bere: „sie — namreč stranka — wird die Unabänderlichkeit des eisernen Etats auf drei Jahre bewilligen, auf eine Zeit, innerhalb welcher die europäischen Verhältnisse sich klären können, während welcher die Bewilligung ausreicht, allen drohenden Eventualitäten zu begegnen. Auch in diesem Punkte wurden innerhalb der Verfassungspartei Opfer an persönlichen Ueberzeugungen und bisher festgehaltenen Standpunkten gebracht (res je! na levi), aber die Idee der Einigung hat sich bisher so mächtig erwiesen, dass im Grunde jedes Mitglied der Verfassungspartei alles opferte, um in dem Beschlusse der Partei alles wieder zu gewinnen. (Dobro! na levi.) Und es erfüllt mit Genugthuung, die Partei auf der Bahn der Einigkeit zu sehen; denn auf diesem Wege allein kann sie ihre Bedeutung als Partei, die Achtung der Bevölkerung behaupten“. (Veselost na desni.)

Tedaj stranka in stranka in zopet stranka (veselost) je prva, in njej na ljubo se je moralo zatajiti celó lastno prepričanje. Te besede, gospôda, jaz tako razumem, da so bili prej nekateri sedanjih protivnikov prepričani o potrebi vojaške postave, kakor jo mi hočemo (klici na levi: ravno narobe!) in da so zavoljo stranke zatajili svoje prepričanje. Ali je to dostojno za moža, da ravná zoper svoje prepričanje? In ali so res med nami možjé, ki jim je stranka več, ko občna korist? Ali naša država, ali blagor narodov, ali naša sedanjost in bodočnost ni toliko vredna, kakor korist ene posamezne stranke? Ali ni bolje, da se ena stranka zdrobi, nego da bi se zdrobila cela država?

Tudi nam se je vrivalo strankarsko stališče, tudi nam se je reklo, da ne smemo vojaške postave za več ko eno leto dovoliti, ker bo vlada potem prisiljena, naše pomoči še zanaprej iskati, ker vlada druge stranke ne dobi, katera bi jej tako domoljubno pomogla; reklo se nam je, da zgubimo ves vpliv, če vladi dovolimo postavo za deset let, ker nas potem vlada ne bo več potrebovala in tudi ne podpirala.

Toda čeravno odločno branimo pravice dežel, vendar se držimo načela, da stranka, ki hoče biti sposobna za vlado, mora korist cele države više staviti, nego korist posamesnih dežel, in da se mora vedno s poštenim orožjem boriti. Ne stranka tedaj, ampak pravica, poštenost in domoljubje imajo besedo v tej zadevi, in sram ga bodi tacega moža, ki si ne upa glasovati po svojem prepričanji, ker se boji zamere pri kakem strankarskem voditelju, in tak mož ni pravi Avstrijanec. (Klici na levi: čujte! — na desni: dobro! dobro!)

Reklo se mi bo, da preostro sodim (veselost na levi), pa moja sodba se opira na dejanja naših nasprotnikov. Lani sta v delegacijah dva voditelja te stranke, ki se zdaj vojni postavi upirata, izrekla, da mora Avstrija z ozirom na svoje finance nehati biti velevlast (klici: čujte! — na desni). Tedaj hočejo Avstrijo ponižati med srednje države. Zakaj? Jaz ne najdem nobenega vzroka, če ni ta, ki se sliši iz govorov nasprotne stranke, da hočejo spet nekaj milijonov v razpolaganje dobiti za „gospodarski napredek“ (smeh na levi), kakoršen se je uganjal v dobi švindelna in denarnega poloma (kraha). (Dobro! dobro! na desni — uporekanje na levi.)

Ako je nasprotnikom te postave res mar za boljše gospodarstvo in za štedenje, kakor je nek govornik iz Štajarskega razkladal, potem jih smemo vprašati, zakaj niso takrat štedili, ko so hteli nekatere plače povišavati in ko so denar ven metali za dvomljiva podjetja? (Dobro na desni.) Ako bi bili tačas bolj varčno postopali, mi bi ne bili tako na nič prišli, in ne bi nam bilo treba tožiti o slabih časih, o vednih dražbah in o splošni bedi. (Klici na desni: prav res je!)

(Konec prihodnjič.)

Mnogovrstne novice.

* *Na vseučilišči v Zagrebu* se je za letošnje šolsko leto vpisalo: 1) na fakulteti bogoslovni 17 rednih in 39 izvanrednih, po takem skupaj 56 slušateljev, 2) na

fakulteti pravo- in državoslovni 214 rednih, 44 izvanrednih, skupaj 258 slušateljev, 3) na fakulteti modroslovni 33 rednih, 27 izvanrednih, skupaj 60 slušateljev. Na vseh treh fakultetah je tedaj vpisanih 374 slušateljev, več tedaj, kakor vsako poprejšnje leto.

* *Prva kočija v Črnigori.* Po „Gl. Črn.“ je 13. novembra prva kočija prišla na Cetinje, ki je lastnina kneza Nikole, prva Črnegore. Ko je peljala se kočija skozi Cetinje, jo je gledalo mnogobrojno ljudstvo, kakor neko posebno čudo.

* *Difterija na Ruskem.* Prikazala se je ta kužna bolezen v 15 okrajih v taki grozoti, da je v nekaterih pomorila veči del otrók, pa tudi odraščenih ljudí. Časnik „Golos“ poziva vlado na pomoč zoper to kugo ter pravi: če je država se v bran postavila zoper žitnega kukca, govejo kugo in kolero, je pač tudi njena dolžnost, na pomoč priti zoper difterijo.

Naši dopisi.

Na Dunaji 1. dec. —d.*) (*Slovensko literarno društvo.*) Kakor znano, ustanovili so začetkom tega leta slovenski dijaci na Dunaji slovensko literarno društvo, kateremu je namen gojiti slovensko slovstvo ter vaditi in uriti se v lepoglasni slovenščini. To društvo imelo je 26. t. m. svoj drugi glavni zbor. Gosp. podpredsednik prof. Josip Hubad pozdravil je navzoče ude kakor tudi vladnega zastopnika. Povdarjal je v svojem govoru, da je društvo v prvem letu svojega obstanka krepko delovalo, ako Bog dá in sreča junaška, bo drugo leto še rodovitnejše. Obžaloval je, da je umrl mož blazega spomina gosp. grof Barbo, ki se je povsod in zmerom poganjal za slovensko domovino, katero je gorko ljubil. Udje pa so s tem skazali svoje sočutje, da so se z svojih sedežev vzdignili. Gosp. tajnik stud. phil. Karlo Štrekelj prebral je svoje poročilo; v preteklem društvenem letu brali so razni udje 28 spisov, med temi je bil 1 filozofično-kritičen, 9 literarno zgodovinskih, 3 filozofični, 2 naravoslovna, 1 ekonomičen, 3 lepoznanski; tudi precejšnje število pesem in nekaj narodnega blaga bilo je branega v društvenih sejah. Društvo je tedaj jako povoljno delovalo. — Potem so volili novi odbor. Za predsednika bil je voljen gosp. prof. Josip Hubad, za podpredsednika drd. med. g. Jarc, za tajnika gospoda France Podgornik in Danilo Majaron, za arhivarja akad. g. Janez Šubic, za denarničarja g. stud. jur. Škofic, za odbornika stud. phil. g. Karlo Štrekelj, za revizorje pa gg. stud. phil. Matevž Suhač, stud. jur. Janez Gregorčič in stud. jur. Aleks. Hudovernik. — Društvo je sklenilo izreči presrčno zahvalo vsem tistim gospodom, ki so društvo materijalno podpirali, pa tudi „Slov. Narodu“, ki je društvene seje naznanjal brezplačno. — Za prihodnjo sejo obljubljena so uže tri berila raznega zapopadka. Vabimo pa zopet slovenske rodoljube, naj to lepo društvo obilno podpirajo.

V Gorici 7. decembra. — Da imamo precej snegá, in sicer več v nižavah, ko v gorah, to ne dela sicer posebne časti naši „Nizzi“, pa kaj hočemo? saj ga imajo tudi v Rimu in Bolonji in — v Madridu. Sneg sam na sebi ni še najhujša nesreča, ali huda zima, kakoršna je letos, povekšuje revo naše dežele in zato nas sneg v oči kolje. „L' Isonzo-u“ pa je iz tega in druzega vzroka sneg in mraz dobro došel. Porabil ga je za argument proti tukajšnjemu nemškemu društvu „Concordija“. To društvo je prišlo malo da ne na boben; dolgá ima več, ko mu ga je treba. Kaj so si tedaj umislili ravnatelji tega društva? Povabili so ves svet na velikanski koncêrt 2. t. m., kar je samo na sebi jake vljudno in kosmopolitično, toda šel je z vabilom „der hinkende Bote“: en gold. vstopnine, in ta za poplačanje društvenega dolgá. Vpreženo je bilo pod društveni jarem vse, kar ima v našem mestu kaj veljave, bodisi v muzikalnem, bodisi v družbinskem oziru: odlične gospé, pevci, godci, in celó vse krdelo gledišćnih pevcev in pevkinj. „Isonzo“ in ž njim še marsikdo drugi si je mislil: Kako to, da bomo mi (Lahi) in sploh goriški publikum pomagali vzdržavati nemško društvo? Naj pogine; mors tua vita mea. Pričela se je torej agitacija v ta namen, da bi občinstvo in zlasti povabljeni umetniki se ne udeležili koncèrta; gledišćnim pevcem so došla neki celó grozivna pisma. Ali prav to znabiti, da je izhajala agitacija od sumljive strani, bilo je vzrok, da so si mnogi šteli v dolžnost, udeležiti se veselice, ki je potem takem imela ugoden vspeh. Nabrali so namreč okoli 800 gold., kateri se gotovo ne potrosijo za „minještro“ za uboge — po „Isonzo“-vi ljudoljubni (?) želji, ampak za poplačanje dolgá, oziroma, za ohranitev „Concordije“, ali pa (indirectno) za ustanovitev „Isonzo“-u nasprotnega italijanskega društva. Bodi si kakor koli, lepó gotovo ni, da „Concordia“, ki je, ali je vsaj v začetku prav za prav eksotično društvo bila, na stroške goriškega občinstva životari. Te zadeve, ki so pretekli teden bile povod razgovorom v vseh krogih, razložila in oznamila je prav dobro in resnično naša „Soča“. — Našemu mestu je došla čast, da je naš someščan mons. dr. Ivan Jak. Della Bona postal knez-škof v Tridentu. Rojen je novi škof 18. nov. 1814. Njegov oče je bil eden najimenitniših zgodopiscev goriških; bil je ravnatelj tukajšnje zastavljavnice in hranilnice. G. škof Della Bona se je izšolal tukaj l. 1836., kot novomašnik je bil eno leto kaplan v Šempasu, kjer se je slovenščine naučil. Končavši više študije na Dunaji bil je v naši prvostolni cerkvi korni vikar in slovenski pridigar (1841.—42.), l. 1843. je bil spiritual v bogosl. semenišči; l. 1845. začasni ravnatelj zavoda gluhonemih; potem do l. 1855. profesor pastirstva; več let je učil tudi italijanski jezik na nekdanjem modroslovskem učilišči in na gimnaziji (bil je prvi profesor italijanščine v Gorici od nov. 1847. naprej). Pozneje je šel za šolsk. nadzornika popred v Inomost, potem v Benetke, slednjič 1867. l. v Solnograd. L. 1856. je postal častni dvorni kaplan, l. 1857. častni kanonik goriški; l. 1869. kanonik skolastik v Solnogradu, 1874. prošt in škof in partibus. Pisatelja teh vrst je bil prč. g. škof Della Bona prefesor italijanščine in pastirstva. Med drugimi sem si zapomnil dvoje njegovih opominjevanj: 1) „Gospôda moja, nikar se ne sramujte, kedar boste pridige izdelovali, imeti pri sebi slovnico in slovar“; 2) Gospôda, nikar ne mislite, da Vas bodo dandanašnji (in to je bilo l. 1851) ljudje spoštovali samo zavoljo črne barve; zaslužiti si morate spoštovanje z obnašanjem in znanjem“. Obe opombi se mi zdite vredni, da se tu priobčite. — Za Črniče v goriškem okraji je podaril presv. cesar 200 gold. — — Izredne pobožnosti (v 6, ne 4 mestnih cerkvah) o priliki 25letnice neomadežvanega spočetja D. M. presegajo vse nade; jutre bode po pontifikalni maši v prvostolni cerkvi „Te Deum“.

Iz Kostanjevice 26. nov. (*O predavanji gosp. vodje R. Dolenca na dalje.*) Kako obrezovati na novo posajene trte, ne bom opisoval, ker se bo gotovo tudi to v uže omenjeni knjigi nahajalo. Na vsak način pa se morajo trte nizko obdržati. Opomniti moram le še, da se trtam, ki že rodé, potem ko je zárod nastavljen in

---

*) Ponudba jako draga. Prosimo. Vred.

se vidi, odrezujejo nad zarodom ali grozdičem tri liste više mladike. Potem je vinograd bolj zračen in solnce grozde lože obseva. Odrežejo se tudi po špironih vse mladike brez zaroda, in one, ki poženejo iz starega lesa. — O gnojenji trt nam je gosp. vodja to-le povedal: Najbolje bi bilo trtam gnojiti z dobrim kompostom, al ker tega ni, je dober tudi preležani živalski gnoj. Vendar se pa živalski gnoj ne sme zakopati tikoma h koreninicam, ker bi se te lahko vnele, in trta bi se posušila. Gnoj naj se po en čevelj globoko zakopa tako, da gnoji dvema trtama. — V konstanjeviški občini je nek „gvavten" modrijan lansko leto trtam z živim apnom gnojil, in sicer tako, da je po dve nečki apna k trtnim koreninam zakopal. Ta človek je menda kedaj bral, da je apno dober gnoj, a razumel ni, kako se z apnom gnoji, poprašati pa koga, to mu mogočnost ni pripustila; za to je pa letos žalostno gledal, kako so mu trte žutele in umirale. Njegovo nespametno ravnanje z apnom je pa še drugim v škodo, ker se bodo bali apno za gnojenje polja vporabljati, misleč, da bi se jim utegnilo delo tako ponesti, kakor onemu modrijanu, ki je poleg vse njegove bedarije vendar še trdil, da to, kar popotni učitelj uči, uže vsak sam vé. Tu pri nas imajo ljudje navado, k trtam zakopavati plastje ali butarice, pa tudi koruzno slamo; gosp. D. pa je tako gnojenje zaznamoval z znano prislovico: „Bolja je uš na zelji, ko celó nič mesá". Tudi jaz mislim, da bi bilo bolj pametno plastje in koruznico sekati, ter ju porabiti za nastelje, katerega tukaj kmetom, posebno, če jesen ni suha, silno rado pomanjkuje. Tako bi imeli nastilja in dobrega gnoja, bodi-si za vinograde ali za polje. — Slišali smo tudi, kako s cepljenjem požlahniti malovredne trte. Jaz sem to reč bral v predlanskih „Novicah", pa je nisem dobro razumel, ker vzel sem za ta posel navadne rezje, misleč, močnejši ko bo cepič, bolj gotovo se bo prijel, pa dosegel nisem ničesar; saj sem pa tudi, kakor sem danes čul, ravno narobe delal. Vzeti se ima namreč za cepljenje tanka mladika, kakoršne rade iz starega lesa odganjajo, in ta mora biti že o božiči odrezana, ter do cepljenja, katero se ima vršiti še le tedaj, ko so trte že mladje pognale, v kaki kleti v pesek vtaknjena. Trta se cepi v sklad en čevelj pod zemljo, tako, da le eno oko cepiča iz zemlje gleda, in še to mora biti pokrito z zemljo ali listjem. Drugače veljajo pri cepljenji trt ta pravila, ko pri drevesih, le zavezovati in zamazovati trte ni treba.

Iz Krškega. (*Umrl*) je 26. novembra pri nas gosp. Vinko Vidmar, meščanski učitelj in mornarski podčastnik v rezervi, še le 26 let star. Pokojni je bil prav dober učitelj eno leto na tukajšnji meščanski šoli. Od leta 1872. do 1876. pa je bil pri mornarstvu in se je v letih 1874. do 1876. udeleževal potovanja okoli zemlje s korveto „Friderik". Znanstveno izobraženi mož je zapustil o tej ekspediciji velezanimiv dnevnik in razne, večinoma še nepriobčene spise, katere namerava na svitlo spraviti njegov sodrug, g. Iv. Lapajne, sedanji ravnatelj tukajšnje meščanske šole.

Velike Lašiče. — Pri volitvi občinskega starešinstva 2. dne u. m. bil je za župana izvoljen Janez Tomšič, za svetovalca pa Matija Hočevar in Jožef Pavčič.

Iz črnomaljskega okraja. — Pretekli mesec smo imeli v našem okraji v treh občinah volitev županstva. 5. dne novembra je bila volitev za občino Podzemelj; tu so bili izvoljeni: Matija Žugel za župana, Miko Galovec, Martin Straus, Miko Jaklič in Ignacij Prenner pa za svetovalce, — 14. dne novembra bila je volitev v Gribljah, kjer je bil izbran Matej Ulrih za župana, Jurij Želko in Matej Žunič pa za svetovalca. — 19. dne novembra je bil za občino Oberh za župana izvoljen Mihael Mušič, za svetovalca pa sta bila izbrana Jurij Lašič in Štefan Gorše.

Iz brdskega okraja 1. dec. (*Še enkrat o Ostrižencu ali Bog daj norcem pamet!*) Kakošna so pa zdravila, po katerih glasoviti „kmečki doktor" tolikanj sloví? Nekatera so res iz lekarne*) dobljena zdravila, ki pa v rokah hribovskega „doktorja" dostikrat postanejo pravi strup, ker vražar ne zna, proti kateri bolezni je to ali uno zdravilo, še manj pa vé, v kakošni meri se mora zdravilo temu ali unemu bolniku dajati, toraj le prepogostokrat učini ravno nasprotno od nameravanega, namreč mesto zboljšanja le shujšanje bolezni ali pa še prenaglo smrt. Tako čujem za gotovo pripovedovati, da se je nek mož češnjiške fare, katerega je gospóska kot pričo zoper Ostriženca pozvala, proti njemu izrazil, da, ako mu miru ne dá, mu hoče eno zasoliti, da bo dosti imel. Kaj neki? „Dozdaj sem pred sodnijsko gospósko le na to odgovoril, kar sem bil vprašan" — pravi mož — „če pa mirú ne bo, bom povedal, da je Ostriženec tudi moji prvi ženi v njeni bolezni neko čudno zdravilo dal, po katerem ji je zeló hudo bilo in je kmalu na to umrla, rekši še pred svojo smrtjo: ta Ostriženčeva zdravila me bodo umorila. Pa tudi to bom povedal, da ni res, da unemu fantu na Vrhu je le enkrat dal zdravila, ampak ker prva niso nič izdala, je dal drugič močnih, ki so fanta tako nagnala, da je kar kri bruhal in postal naglo mrlič". — Kako pa tak hribovec za to ali uno zdravilo izve? To je prav lahko. Gre v lekarno, ondi prosi, naj se mu kaj dá, ker ga tako grize, ali pa se zapera po njem. Kak usmiljenec se ga res usmili in mu kako zdravilo za to dá. Vražar praša, kako se imenuje. Zapomni si ime in drugi pot uže kar sam po imenu pové, česar želi. To zdravilo, katero je le zbog usmiljenja in za kak poseben slučaj v lekarni dobil, to zdravilo mu je zdaj za ozdravljanje in neozdravljanje vseh bolezen človeških ali živinskih. Naj drugim pomaga ali ne, to je njemu vse eno, njemu samemu pomaga gotovo — donašaje mu lepe dobičke. Večidel pa ti hribovski „doktorji" dajejo prav nedolžna zdravila, tako češnjiški Ostriženec hruševo, lipljanski copernik pa medeno vodo, kateri se primeša nekoliko kake druge reči, da ima malo drugačen okus. Taka sladka zdravila bolniki navadno kaj radi pijo, kar je tudi vzrok, da neumni ljudje tako radi k tem hribovskim „doktorjem" po zdravila hodijo. — Enkrat zasači žandarm nekoga, ki nese zdravilo od Ostriženca. Žandar ga odpelje in z zdravili vred sodniji izroči. Pri sodnijski preiskavi se pokaže, da vsa zdravila niso nič druzega, kot hruševa voda, kateri so primešane nekatere kapljice „melisovca". Eni pravijo, da je bil Ostriženec zarad te goljufije par dni zaprt, drugi pa govoré, da se mu ni nič zgodilo. Kaj je res — ne vem. — Tukajšnji c. kr. okrajni zdravnik gosp. Ruprebt je enkrat vse te sleparske kmečke „doktorje" c. kr. okrajnemu glavarstvu v Kamniku naznanil in o Ostrižencu še posebej navedel, da ima vsak smajni dan v Ljubljani zlasti v dveh gostilnah, ki jih je z imenom naznanil, svoje shode in vražarske pridige, s katerimi povzdigovaje svojelastno učenost in modrost priporoča svoja zdravila in vražarske pomočke, češ, da gotovo pomagajo. Za svojo sleparijo lepe denarce si nabravši in sladkega vinca se nasrkavši omahuje potem proti domu. Trezen ta „doktor"

*) Čudno, da taki ljudje sploh v kaki lekarni zdravil dobijo! Znano je tudi, kako se zraven še lažnjivo hvalijo, češ, kako jih lekarničar obrajta za svoje najboljše „kunte", saj mu noben doktor toliko skupiti ne dá, da še z dobrim kosilom jim lekarničar postreže itd. Take pravljice se posebno o lažnjivem lipljanskem preroku v tuhinjski fari raznašajo okrog. **Pis.**

tako od nikodar ne gre, razun če nikogar oslepariti ne more. Lep doktor, kaj ne, da se mu mora pač vse uže od daleč odkriti!

Iz Ljubljane. — Na prvo mesto današnjih novic moramo — kar slišimo tukaj in se nam poroča iz dežele — staviti radostno poročilo, da je govor ministerstva predsednika grofa Taaffe-a v zbornici poslancev pretekli petek koncem debate o vojaški postavi bil od vseh naših rodoljubov z navdušenim veseljem sprejet, čeravno je telegraf z Dunajanam prinesel le kratek posnetek ministrovega govora, ki ga naši bralci danes na drugi strani celega beró. In kako ne bi bil ministrov govor vzbudil velike radosti? Vsaj je izjava ministerstva predsednika, provocirana od poslanca Tomaszuka, situacijo popolnem spremenila; v njej se odpoveduje vlada dosedanjemu načelu, katero je v germanizaciji in centralizaciji mogočnost države iskalo. Vsakako se bere v jako pomenljivih besedah grofa Taaffe-a spoved, da dozdaj pravic posameznih narodov vlada ni tako cenila, kakor bi se po naravnem pravu in po ustavnih načelih bile imele ceniti, vsaj se je nekdanji minister Beust celó drznil v javnem zboru očitno reči, da treba Slovane na steno pritisniti. Po javni in odločni objavi 5. dné t. m. mora to vprihodnje drugače biti in ne Nemci sami, ampak tudi Slovani morajo deležni postati narodnih pravic, katere jim gredó. S tem je važna prememba dosedanje vladne sisteme izrečena in to na javnem odru zbornice poslancev, — izrečena je s tehtno besedo, kakoršne dozdaj od novega ministerstva še nismo slišali, čeravno smo je zmerom željno pričakovali. S tem pa se je zaupanje do ministra Taaffe-a, ki je uže nekako pojemalo, zopet krepko povzdignilo, ker po taki odločni objavi se po pravici nadejati smemo, da bode beseda — mesó postala v dejánji. Kakor slišimo in tudi v časnikih beremo, so tako „imenovani ustavoverci" deloma potrti deloma besni zarad izjave Taffe-ove, in vendar je ravnopravnost, ne pa gospodstvo naroda nad narodom, pravo ustavno načelo! — Kakor dalje čujemo, pošiljajo uže ali nameravajo poslati zastopi občin, politiška društva itd. Njegovi ekscelenci grofu Taaffe-u zahvalna in zaupna pisma za ono slovesno objavo v zbornici poslancev. Prav tako!

Telegram, ki ga je včeraj dr. Jan. Bleiweis v imenu národnega kluba poslal grofu Taaffe-u, ministerstva predsedniku, se v slovenskem prevodu blizo tako le glasí:

„Odločna izjava Vaše Preuzvišenosti v zborni poslancev 5. dne t. m., katera, da pridemo v Avstriji do notranjega mirú, kot prihodnji cilj vladi povdarja brambo ravnopravnosti vseh narodov avstrijskih, je — z dobro vestjo smemo reči — na ves narod slovenski najveselejši vtisek učinila. V zaupanji na državniško modrost in enerżijo Vaše Preuzvišenosti nadejamo se za trdno, da besede Njeg. Veličanstva: „Jaz hočem mir imeti med mojimi narodi" postanejo zdaj po vse resnica".

— (*Volitev državnega poslanca*) namesti umrlega gosp. grofa Barbota je uže razpisana na 3. dan januarija prihodnjega leta. Volitve za to poslanstvo se bodo, kakor zadnjikrat junija meseca, vršile na treh krajih namreč: v Kočevji za sodnijski okraj kočevski; — v Trebnem za sodnijski okraj trebanski in žužemberski, in v Ratečah za sodnijski okraj rateški in mokronoški. — Kakor slišimo, imamo za to volitev mnogo, 6 ali 7 — kandidatov na izbero. Naj merodajni možje v teh okrajih nemudoma z volivci posvetovanje pričnó, katerega se bodo izbrali, da bodo, kedar se narodni centralni odbor do njih obrne za nasvèt, uže precèj zedinjeni o možu, katerega naj narod naš pošlje za poslanca na Dunaj. Kakor je zadnji pot, ko so nepozabljivega grofa Barbota volili za poslanca, lepa edinost zmagala proti nasprotnikom prave ustave in narodne ravnopravnosti, tako bode zmagala tudi zdaj, če Bog da in domoljubje junaško! Ponosni smo na to, da je zadnji pot kranjska naša dežela tako sijajno zmagela, kakor skor nobena druga. To mora nam tudi pri tej volitvi zgled biti.

— (*Iz odborove seje družbe kmetijske 6. dné t. m.*) poroča se „Novicam" sledeče. Gosp. predsednik baron Wurzbach začne sejo s tem, da milovanje izreka o zgubi visoko spoštovanega rodoljuba gosp. grofa Barbota, mnogoletnega zvestega uda družbe kmetijske in podružničnega predstojnika, ter predlaga, naj odbor gospej vdovi pošlje žalovalno pismo, — odbor enoglasno pritrdi. Potem predlaga, naj tudi odbor v imenu družbe kmetijske Nj. ekscelenciji grofu Hohenwartu, ki je uže od leta 1847. ud naši družbi in ga kranjska dežela ponosno med svoje deželane šteje, za njegovo odlično lojalno postopanje v zbornici poslancev o adresini debati pokloni čestitko; — odbor navdušeno pritrdi predlogu. Dalje predlaga gosp. predsednik, da odbor tudi gosp. Polaku, mnogoletnemu jako marljivemu predstojniku kmetijske podružnice, čestita o odlikovanji z vitežkim križem Franc-Jožefovega reda; — tudi temu predlogu odbor enoglasno pritrdi. — Potem poroča dr. Bleiweis, da je gosp. profesor Povše ž njim vred presodil rokopis, ki ga je gospod Ivan Lapajne, ravnatelj meščanske šole v Krškem, družbi kmetijski poslal o razpisu darila velečastitega gosp. viteza Schneid-Treuenfeldskega pod naslovom: „S priprostim kmetovalcem je treba po domače govoriti". Spis je z nekaterimi premembami vreden razpisane premije in da pride kot drobna knjižica v natis in brezplačno razdelitev med kmetovalce slovenske pod naslovom: „Glavna vodila za umno kmetovanje na majhnem posestvu z malim premoženjem". Odbor pritrdi po vsem temu predlogu, pripoznava darilo 5 cekinov gosp. Lapajnu in da se gosp. prof. Povšetu izreka zahvala za pregled dotičnega rokopisa. — Da se prihodnje leto majhne poskušnje naredijo z novo rastljino „Reana luxurians", ki je bila tudi v „Novicah" hvaljena za posebno dobro živinsko klajo, naročí odbor z Dunaja tri snopiče s 100 zrni te rastline. — Bere se dopis sl. ministerstva kmetijstva od 14. dné. u. m., po katerem ono naznanje jemlje poročilo odborovo, da je namesti umrlega gosp. Skaleta služba učitelja podkovstva in živinozdravstva bila podeljena gosp. Ed. Šlegelnu. — Odbor odobrí, da se je predsedstvo obrnilo do sl. hranilnice za podelitev nekolikšne denarne podpore ubogim učencem podkovske šole. Isto tako odobri vlogo predsedstva, da se je obrnilo do sl. magistrata, da bi se po smrti gosp. Skaleta pustilo mesogledstvo v Ljubljani njegovemu nasledniku gosp. Šlegelnu, za to opravilstvo popolno sposobnemu, posebno iz tega vzroka, da se učencem živinozdravske tukajšnje šole ne odtegne nauk o mesogledstvu, ker ravno iz te šole uže čez 20 let dobiva dežela naša dobro podučene mesoglede. — Sl. ministerstvo kmetijstva je družbi poslalo 10 iztiskov nove nemške knjige o mlekarstvu pod naslovom: „Die Milch und deren Verwerthung von Gabriel Belleville"; — odbor je sklenil, nekoliko teh knjižic podariti predstojnikom podružnic, kjer se bavijo z mlekarstvom in sirarstvom, pa je tudi željo izrekel, naj bi „Novice" iz te knjižice posnele svojim bralcem marsikaj, kar utegne koristiti našemu mlekarstvu. — Po predlogu Radoljške kmetijske podružnice so bili za ude sprejeti: gosp. Rih. Schrey, poštar v Lescah, gosp. Franc Waland, posestnik v Lescah in pa gosp. Luka Grilc, lastnik suknarnice v Žapužah.

— Baron Žvegl se je o vojni postavi ločil od kluba ustavovercev in glasoval z našo stranko, al pri

tej priliki je v tolažbo ustavovercev objavil zagotovilo, da v vseh druzih vprašanjih se ne bode ločil od stranke ustavoverske. Baron Žvegel ostane tedaj ustavoverec „von reinsten Wasser.“

— Gospod c. k. deželni predsednik vitez Kalina je včeraj z Dunaja, kjer je več dni bival, prišel v Ljubljano nazaj.

— (*Iz seje deželnega odbora 28. nov. in 6. dec.*) Sklenilo se je, da se deželni odbor obrne na ministerstvo zarad naprave dolenske železnice in da se deželna vlada naprosi, to stvar podpirati; — vsem županstvom se pošlje okrožnica zarad tega, kako imajo občine skrbeti in postopati, da se pridobijo in plačajo stroški za zidanje cerkvá in za napravo cerkvenih potreb; — občini Zagorje na Notranjskem se je dovolila 20% občinska priklada na vžitnino, občini Dobliče in Tanča gora pa pogojno 25% priklada na direktne davke; — dražbena oddaja priprege in hrane za odgonce v Ljubljani za 1880. se je potrdila.

— (*Tudi drugi batalijon*) našega domačega junaškega polka, ki je iz Bosne došel v Ljubljano, je bil, kakor prvi, na strelišču zvečer 7. dne t. m. z veliko častjo pogostovan. Kmalu, ko so se gospodje častniki in vojaki za mizo vsedli, pričele so se napitnice, med katerimi je bila prva presvitlemu cesarju kot najvišemu gospodu naše armade; nemški je napil g. župan Lašan, slovenski pa naš gosp. Franjo Bučar. Sledile so potem napitnice c. k. vladnega zastopnika, deželnega glavarja, katere so odzdravljali mnogi gospodje častniki. Gospod Bučar je izvrsno lepo napil častnikom in vojakom in pa gosp. vojaškemu nadzdravniku, ki je naše vojake tako zdrave pripeljal domu. Čemu neki se je zopet ptujec dr. Kraus, „Tagbl.“ vrednik, silil med naše domače zadeve?!

— (*Tukajšnji otroški bolnišnici*) je presvitla cesarica podarila 100 gold.

— (*Beseda v čitalnici 8. dne t. m.*) je vkljub hudi zimi napolnila dvorano popolno in občinstvo jo je zapustilo jako zadovoljno, kajti obé igri če tudi sami po sebi ne velike dramatične vrednosti: „Sredstva ljubezni“, poslovenjena po gosp. Jeločniku, in še posebno burka: „Pri meni bodi!“ s petjem, poslovenjena od g. Alešovca, ste v vseh nalogah dobro izvršeni izbudili veliko veselost. Gospej Jeločnikovi in gospici Namretovi in pa gospodom Jeločniku, Juvančiču in Kajzelu gré hvala za prijetni večer, pa tudi gosp. pevcem, ki so serenado na občno priznanje lepo nam popevali. Ne moremo si pa kaj, da ne bi tudi s pohvalo omenili lične one sobe, v kateri ste se igri vršile, res tako lične, kakoršne dozdaj še nismo videli na našem odru.

— (*Delitev zimske obleke ubogim šolskim otrokom*), katero je po 14letni navadi z darovi usmiljenih ljudi oskrbel komité dobrotnih gospé in gospodičin, bode prihodnjo nedeljo dopoldne ob 11. uri v čitalnični dvorani. Obdarovanih bo 80 otrok, 40 ubozih šolarjev in 40 šolaric s popolno zimsko obleko. Dobrotniki in dobrotnice, ki so z blagom ali denarjem pripomogli k tej dobrodelni napravi, se uljudno vabijo k tej delitvi.

— (*Zima*) pritiska letos nenavadno hudo; prerokovanje o Martinovem, da ne bode zima mrzla, je po takem na laž postavljeno. Predvčerajšnem — tako se nam poroča iz okolice Gradca — je bil ondi tak mraz, da so ubogi tički mraza otrpneni mrtvi na zemljo padali. Usmilimo se svojih velikih dobrotnikov, ki nam vrte trebijo škodljivih gosenic, vsaj s tem, da jim sem ter tje pokladamo kakega zrna za živež, ki ga o taki zimi nikjer ne dobijo.

— (*Goveje kuge*) po razglasu c. k. deželne vlade ni več v litijskem okraji nikjer.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — V zbornici poslancev ni bil po večdnevni in deloma viharni razpravi ves načrt vojne postave tako sprejet kakor ga je predložila vlada. §. 1 je bil sprejet po vladnem predlogu, ker za obveljavo zadostuje navadna večina glasov, zoper §. 2. pa, kateri določuje, da bi se nabiranje letnega števila vojaških novincev (54.000 mož) dovolilo za 10 let, so glasovali „ustavoverci“ tako trdovratno, da ta §. ni dobil dvetretjinske večine. Govorili so za vladni načrt mnogi poslanci naše (avtonomistične) stranke tako izvrstno in minister Horst je z ozirom na vojaščino druzih držav tako sijajno izpričal potrebo, da se sprejme vladni načrt, al vse ni pomagalo nič, — ustavovercev cela tropa je gnala svoje strankarsko, protivladno koló tako nelojalno, da omenjeni §. 2. ni dobil dve tretjini glasov. Škoda, da nimamo prostora obširno povedati, kaj so govorili poslanci naše stranke, kakor Clam-Martinic, Rieger in drugi, obljubimo pa, da prinesemo drugi pot celi govor Riegerjev; danes priobčimo polovico govora našega poslanca Kluna, ki je gorke solil ustavovercem in jim hudo za kožo segel, zato so ga zasmehovali, ker mu niso bili kos drugače odgovoriti. Sploh je v ustavoverskem besedovanji bilo „veliko dima, a malo ognja“, vendar smo ustavovercu Tomaszuku zato hvaležni, da je ministra Taaffe-a pozval na dvoboj, v katerem smo zvedeli, da je vlada zdaj na naši strani, na strani pravice. Tehtni govor grofa Taaffe-a se je glasil tako-le:

Slavna zbornica! Nisem bil namenjen o tem važnem vprašanji oglasiti se; tudi treba bi ne bilo, ker se je to vprašanje z vladnega prostora uže sijajno branilo. Al danes mi je ravno predgovornik (Tomaščuk) skazal čast, da me je osobno napadel, toraj mislim, da mi je dolžnost, te napade z nekaterimi besedami odbiti. (Dobro! na desni.) Gosp. predgovornik je namreč rekel: „Ministerstva predsednik, ki je zdaj vladi na čelu, je prav tisti, ki je bil na čelu tudi ministerstvu Giskra-Herbstovemu (Bürgerministerium) — in se je zato — če smem rabiti neparlamentarno besedo, za katero prosim uže naprej zamere — o meni norčeval. (Klici: „oho!“ — na levi. — „Res je!“ na desni. Govornik nadaljuje s povzdignjenim glasom.)

Gospôda moja! Jaz sem bil res onemu ministerstvu na čelu; poklicalo me je na to mesto zaupanje Nj. Veličanstva cesarja o času gotovo zeló nevarnem; udal sem se temu klicu in bil sem več časa na čelu onemu ministerstvu. Al razmere so postale take, da se tako ni dalo več vladati Avstriji v prid. (Dobro! na desni. — Čujte! na levi) in zgodilo se je zato, kar gospodje gotovo še pomnite, da se je ministerstvo razdvojilo v večino in manjšino. (Dobro! res je! — na desni.) Na čelu manjšine sem bil jaz in tu potezal se za taka načela, ki so še dandanes moja načela. (Dobro!) Pokazala pa se je potreba, da, če ima biti v Avstriji res pravo parlamentarno življenje, mora biti državni zbor ves, cel, to je tak, da so vsi narodi lepega cesarstva našega v njem zbrani in dajo besedi svoji veljavo. (Dobro!) Skušal sem toraj, takim poslancem, ki zastopajo lepe dežele in veliko davkoplačevalcev ter so res znani veljavni možje, dati politično mogočost, udeležiti se ustavnega življenja. (Klici na levi: Čujte! — Živahno ploskanje in pritrjevanje na desni; na levi klici: Ustava! neverjetno! Govornik naj se posvarí!)

Hvala Bogu, da ti možje so prišli le-sem in se udeležujejo ustavnega življenja (dobro! na desni) in jaz mislim, da je s tem storjen uže velik korak naprej za vtrjenje ustavnega življenja v Avstriji. (Dobro! na desni.) Očitalo se je, da je sedanje ministerstvo neka zmes mi-

nisterstva in da se eni strani smehljá, drugi pa žuga. Gospôda! to ministerstvo si je stavilo za cilj svoj spravo in sporazumljenje med narodi, zato mislim, da je to smehljanje, ki pa ni bilo enostransko, vendar nekoliko opravičeno.

Dalje se je očitalo, da vlada nima nobenega cilja; to ni istina; vlada ima svoj cilj, in ta je: narode avstrijske sprijazniti medseboj, sprijazniti jih na temelju skupne ustave avstrijske. (Dobroklici in ploskanje na desni.)

V enem pa — moram reči — sem s predgovornikom istih misli: on bi namreč rad imel večino avstrijsko, a ne narodne. Avstrija pa je sestavljena z raznih narodov, katerim vsem se morajo pravice varovati. (Živahno priznanje in ploskanje na desni.) Če narodi drug ob drugem bivajo in se zavedajo svojih pravic ter jih tudi vživajo, si bodo radovoljni podali roké v prid veliki in celi Avstrij. (Dobro! na desni.)

Pa tudi o tem se strinjam s predgovornikom, da se ne dá vladati, če se Nemci ob steno pritiskajo; **al tudi Slovani in pa drugi v Avstriji živeči narodi se ne smejo pritiskati ob steno** (dobro! dobro! na desni), vsi imajo v naši Avstriji enake pravice, vsaj ravno razni narodi skup so Avstrija in so Avstrijci, in če si ti pripoznajo med seboj enake pravice in jih tudi vlada pripoznava, potem, gospôda, bodo vsi tudi dobri, vrli Avstrijci. (Živahen plosk na desni, oporekanje na levi; levičnjaki so razburjeni.)

Vojna postava je šla brž v obravnavo zbornici gospôski, in kakor nam telegrami poročajo, je odbor, za posvet postave izvoljen, 9. dne t. m. enoglasno sprejel od poslanske zbornice odbiti §. 2. vojne postave. Po takem tedaj ni dvombe, da ga tudi cela zbornica gosposka sprejme. Po tem roma postava še enkrat v zbornico poslancev in če jo ta zavrže, čeravno je ogerski državni zbor jo popolnoma po vladnem predlogu sprejel, kaj pa potem? Tù se zopet kaže prečudna anomalija dualizma! — „Čas“ piše, da bo, če se postava vdrugič zavrže, Taaffe odstopil, po tem pa na vrsto pride ministerstvo državnopravne stranke, najbrže Hohenwart. Koliko je resnice na tej govorici, bode prihodnost kmalo pokazala.

— Kateri dan se prične zborovanje delegacij na Dunaji, ni še prav gotovo, vsakako se pričnó med 15. in 18. dnevom t. m.

V delegacijo avstrijsko so Čehi med druzimi izvolili grofa H. Clam Martinica, kneza Lobkovica, dr. Riegerja in dr. Zeithamerja, — Dalmatinci dr. Klaiča in za njega namestnika Borellia, — Štajerski slovenski poslanci niso hoteli voliti, ker jim poslanci nemškega Štajerja niso hoteli dovoliti ne enega poslanca v delegacije, — Nemci so si izbrali dr. Rechbauerja in barona Walterskirchna, za nju namestnika pa dr. Foreggerja, — Korošci so izvolili Ritterja in za njega namestnika Nischelwitzerja, Kranjci grofa Hohenwarta in za namestnika dr. Poklukarja, — Istrijani so si izbrali Franceschia in za namestnika Viteziča, — Goričani Winklerja in dr. Pajerja za namestnika, — Tržačani Wittmana in za namestnika dr. Rabla, in tako tudi ostale dežele pošljejo svoje zastopnike v delegacijo.

— Ministerstvo je zbornici poslancev predložilo načrt obrtnijske postave (Gewerbeordnung), ki deloma predrugačuje, deloma pa dopolnuje dozdaj veljavno postavo. Ta načrt spada na 3 oddelke: 1. oddelek obravnava razmere obrtnijskih pomočnikov in delavcev, — 2. oddelek: obrtnijske nadzornike (Gewerbsinspektoren), — 3. oddelek pa obrtnijske pomočne blagajnice. — Mnogo dobrega zrnja — tako pravijo izvedenci — je v tej novi avstrijski postavi; obrtnijski nadzorniki pa, katerim nalog je nadzorovati nad tem, da se določila te postave izpolnujejo, so na Angleškem, v Švajci, na Francoskem, v Nemčiji itd. uže davno vpeljani, bodo nam nova naredba. Ker je prenaredba nesrečne dosedanje obrtnijske postave na korist obrtnijstvu in rokodelstvu živa potreba, zbornica menda tudi ne bode odlašala, se kmalu lotiti obravnave te postave.

— Telegrafična priznanja iz mnozih slovanskih krajev od občin itd. dohajajo ministru Taaffe-u.

Ogersko. — Hude povodnje reke Körös žugajo Velikovardinu in pa reke Maroš Aradu z veliko nevarnostjo.

Cetinje. Telegram od 8. dec. t. m. naznanja, da 6. dné t. m. je bila velika bitka med Črnogorci in Albanezi pri Veliki ob Limu. Okoli 1000 Arnavtov je na bojišči mrtvih obležalo. Tudi zgube zmagonosnih Črnogorcev so precejšnje, kakih 100 je mrtvih ranjenih, pa tudi kakih 100.

Vabilo na naročbo „Novic“

za leto 1880.

Leto gre h koncu in čas novih naročil na časnike je blizo.

Z letom 1880. nastopijo „Novice“ svoj 38. tečaj. Dobro znanim po vsem Slovenskem, pa tudi zunaj mej Slovenije ni jim treba na dolgo in široko razkladati svojega programa; zato rečejo le to, da, kar so bile 37 let, ostanejo nepremakljivo tudi v prihodnje: neutrudljive delavke za vsestranski blagor in pravo omiko našega naroda pa neustrašljive boriteljice za národne pravice njegove na stališči državopravnem. Trojne svetinje staroslovenskega gêsla tudi v prihodnje ne bodo zatajevale, kakor tudi popolne neodvisnosti svoje nikomur prodale, naj pridejo časi kakoršni koli.

V to ime vabimo rodoljube na naročbo našega lista in ob enem z iskreno zahvalo za podporo dozdanjo prosimo uljudne pomoči tudi v vprihodnje naše častite prijatelje dopisovalce.

Naročnina „Novicam“ ostane, kakor je bila dozdaj:

v tiskarnici prejemane za celo leto 4 gold.
„ „ za pol leta 2 „
„ „ za četrt leta 1 „
po pošti pošiljane za celo leto 4 gold. 60 kr.
„ „ „ za pol leta 2 „ 40 kr.
„ „ „ za četrt leta 1 „ 30 kr.

Za pošiljanje na dom v Ljubljani za celo leto se plača 40 kr. Naročnina se pošilja Blaznikovi tiskarnici v Ljubljano in to najceneje po poštnih nakaznicah (Postanweisungen), ki se dobijo pri vsaki pošti in veljajo le 5 krajc.

Častite naročnike prosimo, naj hitijo z naročilom, da brž prvi list v redu dobijo.

Vredništvo.

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. — Tisk in založba: J. Blaznikovi nasledniki v Ljubljani.